

ERDÉLYI MÓR: Mangalica farka itatása a Balaton partján

„A' gazdasszonyoknak a' magló-tartást, és sertés-hizlalást, célirányosan kell gyakorolni” – mondja Kiss BÁLINT *Nőitan...* című könyvében, amelyben a sertésenyésztést (akárcsak a baromfitartást) az aszszonyi foglalatosságok körébe sorolja. Már 1846-ban a mangalicát tekintette a legjobb fajtának. Osztozott véleményén BALÁSHÁZY JÁNOS (*A' háztartás' és mezei gazdaság' tudománya...*, 1938): „Mindenfélé faj közt akad jó hízó, de hogy a' mangalicza faj az, melly közt legtöbb a' jó hízó, kétséget nem szenved, neveli becsöket 'az is, hogy két éves korokban már állapotodtak, testök kifejlve van, mit a' veres disznó negyedfüves korában ér el, 's hízóba fogatván, ekkor tüstént hízik, midőn a' veres még növéssel tölti az időt...”, valamint TSÖTÖNYI MÁRTON is (*Leghasznosabb és az új felfedezésekkel írott rövid gazdasági munka*, 1831): Hamar és nagyra hizik, legzsirosabb... A' gazdagnak is, de kivált szegény embernek ezt legkönnyebb nevelni és hizlalni. E' közt is jobb 's hizodalmasabb és erősebb természetű a' fejár.”

A mangalica szerb eredetű szó, göndör szőrűt jelent, s ez utal a fajta balkáni eredetére. A szó a 18. század végétől előfordul leírásokban, és már a 19. század elején akár szikes vidékekre is javasolták a tartását, mert a szittyósban is talál magának eleséget, ha már a folyószabályozások miatt az áradások után a réteken maradt halakra – más fajták igényelt táplálékára – nem lehetett számítani. A ma ismert fajta története az 1830-as évekre nyúlik vissza, amikor József nádor a Szerbiában ajándékba kapott sumaida sertéseket keresztetete szalontai és bakonyi disznaival, kialakítva a mangalicát. Az irodalomban is előfordul: JÓKAI több helyen is a mangalica által kiszorított szalontait siratja, de MÓRICZ HŐSE az *Úri muriban* azzal kérkedik, hogy a kényes angol kocába „beleótotta azt a jó magyar mangalica vért”.

Az akár 70% feletti zsiradékot és finoman márványozott, porhanyós húst adó mangalica egészen az 1950-es évek végéig, a nagyüzemi gazdálkodás elterjedéséig jelentős szerepet játszott a hazai tenyésztésben, ám a következő három évtizedben jószerevével kipusztult. A rendszerváltás óta ismét egyre többen tartják, és nő gazdasági jelentősége. Sokan azért keresik őket a nemzeti parkokban, kistermelőknél, hogy az ERDÉLYI MÓR által 1900 táján megörökített jelenethez hasonlóak tanúi lehessenek: gyönyörködjenek a szabadon böngésző, turkáló, dagonyázó kocák és malacok látványában.

Orbán Éva

FŐSZERKESZTŐ / EDITOR-IN-CHIEF

Dr. BALKÁ Gyula

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG / EDITORIAL BOARD

Dr. Abonyi Tamás
 Dr. Balka Gyula (elnök), Dr. Bíró Ferenc
 Dr. Búza László, Dr. Dunay Miklós
 Dr. Farkas Róbert, Dr. Fekete Sándor György
 Dr. Fodor László, Dr. Gál János
 Dr. Gálfi Péter, Dr. Gönci Gábor
 Dr. Jakab Csaba, Dr. Jerzsele Ákos
 Dr. Laczay Péter, Dr. Manczur Ferenc
 Dr. Molnár Viktor, Dr. Nagy Béla
 Dr. Nemes Imre, Dr. Németh Tibor
 Dr. Ózsvári László, Dr. Sályi Gábor
 Dr. Seregi János, Dr. Solti László
 Dr. Sótonyi Péter, Dr. Szieberth István
 Dr. Tóth Balázs, Dr. Tuboly Tamás
 Dr. Varga János, Dr. Vetési Ferenc
 Dr. Visnyei László, Dr. Vörös Károly

OLVASÓSZERKESZTŐ

Sík Júlia

SZERKESZTŐSÉGI TITKÁR

Borbola Viktória

SZERKESZTŐSÉG / EDITORIAL OFFICE

H-1078 Budapest, István u. 2. Hungary
 Levélcím: 1400 Budapest 7. Pf. 2.
 Telefon: (36-1) 34-13-023
 (36-1) 47-84-100/8961, 8960, 8962
 Telefax: (36-1) 34-13-023
 Internet: <http://www.univet.hu/mal>
 E-mail: mal@aoatk.szie.hu

KIADÓ / PUBLISHER

Nemzeti Agrárszaktanácsadási,
 Képzési és Vidékfejlesztési Intézet
 H-1223 Budapest, Park u. 2.
 Telefon: (36-1) 36-28-100
 Telefax: (36-1) 36-28-104
 Internet: www.agrarlapok.hu
 E-mail: info@agrarlapok.hu
 Felelős kiadó:
 DR. MEZŐSZENTGYÖRGYI DÁVID,
 a NAKVI főigazgatója

HIRDETÉSEK FELVÉTELE

Telefon: 06-20 996-9239, 06-13 628 114
 Telefax: (36-1) 470-0410
 E-mail: info@agrarlapok.hu

Minden jog fenntartva. A lapból értesüléseket átvenni csak a Magyar Állatorvosok Lapjára való hivatkozással lehet. A hirdetések és egyéb reklámkiadványok tartalmáért a kiadó felelősséget nem vállal.

LAPTERV

made by zwoelf – www.zwoelf.hu

TERVEZŐSZERKESZTŐ

Dávid Ildikó

NYOMÁS

D-Plus Nyomda
 1037 Budapest, Csillaghegyi út 19–21.

LAPTULAJDONOS

KIADÓ

FÖLDMŰVELÉSÜGYI
 MINISZTERIUM

Nemzeti Agrárszaktanácsadási,
 Képzési és Vidékfejlesztési Intézet